

Szabóék a Buckingham-palotában

A nyugati világ 2016 és 2020 között tágra meredt szemmel nézte a Windsor-ház legújabb kori történetét, melyről a Netflix készített mesteri televíziós sorozatot, középpontba állítva az idén 94 éves II. Erzsébet királynőt, aki 1952 óta ül megszakítatlanul az Egyesült Királyság trónján. A történet 1936-ban kezdődik, amikor Erzsébet nagybátyja, a Hitler-szimpatizáns VIII. Edward nem lehetett többé az Egyesült Királyság és a brit domíniumok királya, ehhez annak idején még az India császára cím is hozzátartozott.

Az Egyesült Királyság időközben lejtmenetre váltott, India 1947 óta független, a Nemzetközösség porlad, mint a szikla, egyetlen összetartó ereje az összes tagállamban játszott gyeplabda, a hetes rögbi és a netball. A Brexit után az Egyesült Királyságból kiválhat Észak-Írország, Nagy-Britanniából pedig Skócia, s később talán Wales is.

A *Korona* címmel futó óriássorozat alkotóinak zseniális leleménye, hogy a politikai történéseket a háttérben tartva elsősorban a magánéleti mozzanatokkal foglalkoznak. Peter Morgan, a forgatókönyvíró az USA-ban kikísérletezett rádiós szappanopera műfaji előírásait követve minden epizód középpontjába lelki problémát állít, melyet minden néző átélhet, hisz nincs köztük senki, aki gondolatban vagy tettben ne szegte volna meg a tízparancsolatból a be tarthatatlan hatodikat.

Az USA-ban 1932-ben indult legelső szappanopera hallgatói nyolc éven

át naponta követték nyomon Bob és titkárnője, Betty viharos szerelmének eseményeit, melyek az odaadás, a megcsalás, a féltékenység, a gyűlölet, az árulás és a megbocsátás örök érzései körül forogtak. Több mint fél évtizednek kellett eltelnie, hogy a műfaj Magyarországra is megérkezzen. A Kossuth rádió 1959. június 30-tól 2007. március 21-ig sugározta a Szabó család élete folyásáról készített szappanoperát, a folytatásokat hétről hétre a magyar hallgatók milliói várták az ország határain belül és kívül.

A *Szabó család* első adásait az 1959: 12. számú tvr. alapján már szabadlábbon hallgathatták azok, akiket az 1956-os forradalomban való részvételük miatt viszonylag rövidebb időtartamú büntetésre ítélték. Szabadlábba került az ítélet időtartamára való tekintet nélkül minden fiatalok, illetve mindenki, akiknél a kegyelmet alapvető emberességi szempontok indokolták (idősek, várandós nők, kisgyermekes anyák stb.). Ugyancsak elhagyhatták a börtönt a statáriális bíróságok elítéltjei is, akik, mint a tvr. fogalmaz, „szabadságvesztés-büntetésük végrehajtása során a megjavulás komoly jeleit mutatták”. Az első amnesztiát követte 1960-ban a második, majd 1963-ban egy harmadik, amikor a legtöbb fogvatartott, bár nem mind, szabadult.

A *Szabó család* páratlan sikerének titka az volt, hogy a szappanopera műfaji szabályainak megfelelően politikamentessé tett egyes epizó-

dokban a hallgatók önmagukra ismerhettek, mindennapjaik bánatait, örömeit hallgatták viszont hetente. Nem vették észre: a sorozatban az volt a politika, hogy nem volt benne politika. Szabóék békés mindennapjai sikeresen feledtették a hallgatókkal a magyar történelem 1944-ben kezdődött rettenetes tegnapjait. A *Szabó család* nem vállalkozhatott a Kádár-rendszer legitimációjára, de a sorozat kétségtelenül jelentősen hozzájárult a rendszer konszolidációjához.

A *Korona A Szabó család*hoz hasonlóan politikai hátsó gondolatok jegyében használja a szappanoperai eszközöket, de a cél ez esetben a ma meglehetősen rossz karban lévő brit demokrácia legitimációja. Churchill annak idején állítólag azt mondta, hogy „a demokrácia a legrosszabb kormányzási forma, nem számítva az összes többi, amellyel az emberiség időről időre megpróbálkozik”. Churchill azonban tévedett, mert van a demokráciához képest jobb, az Arisztotelész által *politeia* néven nevezett kormányzási forma, mely ötvözi a demokratikus, arisztokratikus és monarchikus elveket. Európában a modern polgári demokratikus rendszerek egy része megőrizte a monarchikus államformát, kihasználva a monarchia létéből fakadó legitimációs többletet. E többlet forrása az uralkodói család.

Tolsztoj híres mondása szerint „a boldog családok mind hasonlók egymáshoz, minden boldogtalan család a maga módján az”, ami azt sejteti, hogy a boldogtalan családok érdekesek igazán. A boldogtalan királyi család szerepeltetése a demokrácia számára ideális legitimációs lehetőség, hiszen a család mint keret min-

denkinek ismerős, a családi szerepek azonossága megkönnyíti a polgárok-nak az azonosulást, az uralkodó család tagjaiban önmaguk mását látják viszont. A szappanoperák hősei sosem ülnek trónon, megmaradnak a szappanoperák által megjelenített lélektani térben. A *Korona* epizódjaiban ezzel szemben egy alkotmányos monarchia élén álló család tagjainak mindennapi életét követjük nyomon családi szerepeikben, miközben királyi mivoltuk is megmutatkozik.

Az alkotmányos monarchiákban az uralkodónak már nincs tényleges hatalma, de jelenléte, láthatósága jelentősen hozzájárul a demokrácia elfogadtatásához. A sorozat remek jelenetek során át eleveníti fel az éppen kormányon lévő miniszterelnökök és a királynő rendszeres heti találkozóit, melyeken nem születnek döntések, de sugallják a folyamatosságot és az állandóságot, enélkül nincs legitimáció. A Kreml iránti szimpátiákkal meggyanúsított baloldali Wilson éppen úgy ott ül hetente a fotelben a királynő előtt, mint Thatcher, az elszánt jobboldali, a Falkland-háború hőse.

A több évtizeden átnyúló történet adta szerepeket nem játszhatták végig ugyanazok a színészek. Ennek megfelelően a történet első évtizedeiben látható királyi szereplők szerepeit a későbbi évtizedekben más színészek veszik át. A fiatal Erzsébet szerepében bravúros Claire Foy alakítása, aki a szemünk előtt játssza el, hogy a véletlen szeszélyéből trónra került tinédzserből miként lesz kőszívű, kemény királynő, akiben elválaszthatatlanul eggyé válik a személyes és az uralkodói identitás. Claire Foy szerepét Olivia Colman veszi át, akinek merevsége és szenv-

telensége már a királynői szereppel való teljes azonosulás következménye. Erzsébet férje, Fülöp herceg hasonló átalakuláson megy át. Matt Smith alakítja nagyszerűen a helyét kereső féktelen és szertelen herceget, akit nem elégít ki a felesége oldalán betöltött statisztaszerep. Az érett, felnőtt Fülöp Tobias Menzies alakításában spirituális fordulatot él át, életre szóló barátságot kötve az újonnan kinevezett udvari káplánnal. Fülöp a sorozat igazi meglepetése. Idegenként került a családba, gyermekora rettenetes volt, apja felelőtlen nőcsábász, anyját nem kisebb szaktekintély, mint Freud tanácsára tévesen elmeegógyintézetbe utalták, s innen távozva egy görög apácakolostor apátnőjeként talált megnyugvást. Feledhetetlenül szép a jelenet, mely Fülöp és az ezredesek diktatúrája elől Londonba menekített anyja kibékülését mutatja a Buckingham-palotában.

A sorozat mesterien fonja egybe az évtizedeken át tartó történet szappanoperai és magas politikai szálaait. Erre példa az epizód, melyben azt látjuk, hogy Erzsébet kedves nagybácsija, a trónról sok évvel korábban lemondásra kényszerített windsori herceg hiába kilincsel unokahúgnál egy nagyköveti állásért, a herceg kétes politikai múltja a kérést teljesíthetlenné teszi. Feledhetetlen jelenet az is, amikor a nővére árnyékában sínylő Margit hercegnő egy pillanatra kiléphet a jelentéktelenségből, s Johnson elnök fejét elcsavarva eléri, hogy a britek egy nagy összegű kölcsönt kapjanak, amivel elkerülhetik az államcsődöt.

A szappanoperai szál leginkább a Windsor-ház Don Carlosa, Erzsébet legidősebb fia történetében mutat-

kozik meg. Károlyt nemi ébredésétől kezdve leküzdhetetlen vonzalom fűzi Kamillához, aki a vonzalmat az angol viszonyok között jól bevált *menage á trois* keretben viszonzza, melynek másik férfi tagja a jóképű Parker-Bowles kapitány. A Kamillába rendíthetetlenül szerelmes Károlyt családjá a lenyűgözően szép Diana Spencerhez kényszeríti, akit erősen zavar az újrászervezett hármas felállítás, melynek a változatoság kedvéért most az egy szem férfi mellett két női tagja van. A történet ismerői tudják, hogy a tündérmese hamarosan horrorba torkoll, de mindez majd csak az ötödik évadban lesz látható.

A *Korona* forgatási időszakában negyven epizódot vettek fel. Készül az újabb negyven epizód, miközben az élet már előre megírja a később leforgatandó epizódokat is. A történet előbb vagy utóbb elér a Brexithöz, ennek megélése még a sokat látott és tapasztalt II. Erzsébet számára is megrázkódtatás lehetett. Nemkülönben rosszul érinthette kedvenc fia, András herceg belebonyolódása az Epstein-botrányba, melynek következtében a herceg körül elfogyott a levegő, nyilvánosan nem mutatkozhat. Harry, a királynő unokája anyja nyomába lépve látványosan kihátrál a családból, s önálló életet kezd a Windsor-mintába nem igazán illő Meghan oldalán. Még messze a vég.

Korona. A Netflix angol–amerikai drámasorozata. Írta: **Peter Morgan**. Rendező: **Benjamin Caron, Stephen Daldry, Philip Martin, Julian Jarrold, Philippa Lowthorpe**. Szereplők: **Claire Foy, Olivia Colman, Matt Smith, Tobias Menzies, Josh O'Connor, Alex Jennings, Derek Jacobi**.